

Ситник Наталія Степанівна

доктор економічних наук, професор

Львівський національний університет імені Івана Франка

Sytnyk Nataliia

Doctor of Economic Sciences, Professor

Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: 0000-0003-4138-9721

Штундер Ірина Миколаївна

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти

Львівського національного університету імені Івана Франка

Shtunder Iryna

Student of the

Ivan Franko National University of Lviv

ORCID: 0000-0003-0434-695X

DOI: 10.25313/2520-2294-2024-10-10385

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВІЙНИ

ASSESSMENT OF THE FINANCIAL SECURITY OF ENTERPRISES IN THE CONDITIONS OF WAR

Анотація. Вступ. В умовах зовнішніх загроз, зумовлених війною росії проти України важливе значення для підтримки діяльності підприємств має забезпечення фінансової стійкості. Фінансова безпека суб'єктів господарювання є частиною фінансової безпеки держави, оскільки підприємства створюють додану вартість, яка формує валовий внутрішній продукт на державному рівні. Суб'єкти підприємницької діяльності є основними платниками податків, які впливають на формування доходів держави та доходів місцевих бюджетів. Високий рівень фінансової безпеки підприємств дозволяє державі виконувати свої функції, сприяє її економічному розвитку та підвищенню соціальних стандартів. Таким чином, забезпечення фінансової безпеки підприємств є особливо важливим в сьогоденних реаліях.

Мета. Метою статті є розгляд методики оцінки фінансової безпеки суб'єкта господарювання та визначення рівня фінансової безпеки підприємства ТОВ "Нова пошта", здійснення SWOT-аналізу його діяльності в умовах війни.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних вчених та аналітичні дані ТОВ "Нова пошта".

В процесі дослідження використано наукові методи: індикаторний метод, метод інтегральної оцінки, SWOT-аналіз.

Результати. У статті досліджено методику розрахунку інтегрального індексу фінансової безпеки підприємства. Розраховано індикатори майнового стану, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, ефективності діяльності підприємства та обчислено інтегральний показник рівня фінансової безпеки ТОВ "Нова пошта".

Визначено вплив зовнішніх загроз та внутрішніх сильних і слабких сторін ТОВ "Нова пошта" в умовах війни.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях доцільно сконцентрувати увагу на дослідженні механізму управління фінансовою стійкістю підприємства та визначенні підходів до впровадження управлінських рішень на основі даних отриманих в результаті оцінки фінансової безпеки підприємства.

Ключові слова: фінансова безпека, війна, оцінка рівня фінансової безпеки.

Summary. Introduction. In the conditions of external threats caused by russia's war against Ukraine, ensuring financial stability is important for supporting the activities of enterprises. The financial security of business entities is part of the financial security of the state, as enterprises create added value that forms the gross domestic product at the state level.

In addition, business entities are the main taxpayers who influence the formation of state revenues and revenues of local budgets. A high level of financial security of enterprises allows the state to perform its functions, contributes to its economic development and raising social standards. Thus, ensuring the financial security of enterprises is particularly important in today's realities.

Purpose. The purpose of the article is to consider the methodology for assessing the financial security of a business entity and determining the level of financial security of “Nova Poshta” LLC enterprise, carrying out a SWOT analysis of its activities in wartime conditions.

Materials and methods. Research materials are scientific works of domestic scientists and analytical data of “Nova Poshta” LLC. Scientific methods were used in the research process: indicator method, method of integral assessment, SWOT analysis.

Results. The article examines the method of calculating the integral index of financial security of the enterprise. The indicators of property status, liquidity, financial independence, business activity, efficiency of the enterprise were calculated and the integral indicator of the level of financial security of “Nova Poshta” LLC was calculated.

The impact of external threats and internal strengths and weaknesses of “Nova Poshta” LLC in war conditions is determined.

Key words: financial security, war, assessment of the level of financial security.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна Росії проти України спричинила збільшення зовнішніх ризиків та загроз для ведення підприємницької діяльності, що зумовлює необхідність визначення підприємствами рівня фінансової безпеки. За результатами оцінки фінансової безпеки суб'єкти господарювання мають можливість реагувати на сучасні виклики, адаптувати свою діяльність до змінних умов зовнішнього середовища та впроваджувати результати для підвищення фінансової стійкості підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методику оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість суб'єктів господарювання в умовах війни, досліджено у роботах таких українських науковців — Ляхович О. О., Середюк О. С., Шушкова Ю. В., Кушнір О. К. та інших.

Метою статті є вивчення теоретико-методичних підходів до оцінки рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання в умовах війни на прикладі ТОВ «Нова пошта».

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є наукові праці вітчизняних вчених та аналітичні дані ТОВ «Нова пошта».

В процесі дослідження використано наукові методи: індикаторний метод, метод інтегральної оцінки, SWOT-аналіз.

Виклад основного матеріалу. Фінансова безпека суб'єкта господарювання є відображенням його фінансового стану та показує його стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз, здатність до сталого й збалансованого розвитку та захисту своїх інтересів. В умовах великої кількості загроз, зумовлених війною Росії проти України для адаптації фінансової діяльності до змінних умов підприємствам важливо

Рис. 1. Методи визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 3, с. 542]

здійснювати оцінку рівня фінансової безпеки та приймати відповідні управлінські рішення.

У наукових працях зустрічається велика кількість методів, які використовуються для аналізу рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємницької діяльності. Розглянемо три основні групи методів: інтегральної оцінки, індикаторної оцінки та оцінки фінансової безпеки підприємства на основі аналізу банкрутства (рис. 1).

Найпоширенішим інструментом оцінки фінансової безпеки підприємства є метод індикаторної оцінки, адже він є простим в обчисленні та охоплює різні напрями діяльності суб'єкта підприємництва. Даний підхід полягає у тому, що для оцінки рівня фінансової безпеки пропонуються індикатори майнового стану, ліквідності, фінансової незалежності, ділової активності, ефективності діяльності підприємства. Також на основі відхилень фактичних значень індикаторів від граничних значень розраховують інтегральний індекс фінансової безпеки підприємства.

Розрахунок індикаторів фінансової безпеки підприємства проведено на основі даних ТОВ «Нова пошта» (табл. 1).

На основі розрахованих вище індикаторів проведено інтегральну оцінку фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта» за формулою:

$$R_{\phi\sigma} = Y_1 + Y_2 + Y_3 + \dots + Y_n \quad (1)$$

де Y_i — укрупнене значення відповідного блоку індикаторів [6].

Отримані результати розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта» представлено у таблиці 2.

Розрахований інтегральний показник фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта» впродовж 2021–2023 р. є значно вищим за граничне значення, що свідчить про фінансову стабільність підприємства.

В перший рік повномасштабної війни рівень фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта» знизився через порушення логістичних шляхів, нестачу кадрових фахівців (мобілізація, виїзд українців за межі країни), пошкодження та знищення виробничих потужностей підприємства, недостатню кількість зовнішніх і внутрішніх джерел залучення коштів для діяльності, зростання цін на енергоресурси, сировину і матеріали.

Таблиця 1

Показники фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта», 2021–2023 рр.

Показники	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення	
				2022/2021	2023/2022
1. Показники майнового стану (α_1)					
Коефіцієнт співвідношення оборотних і необоротних активів	0,63	0,28	0,23	-0,35	-0,05
Частка дебіторської заборгованості в поточних активах	0,305	0,14	0,12	-0,165	-0,02
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,27	0,328	0,327	+0,058	-0,001
2. Показники ліквідності (α_2)					
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,16	0,12	0,13	-0,04	+0,01
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,97	0,55	0,47	-0,42	-0,08
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,02	0,63	0,52	-0,39	-0,11
3. Показники фінансової стійкості (α_3)					
Коефіцієнт автономії	0,33	0,414	0,412	+0,084	-0,002
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,62	0,65	0,64	+0,03	-0,01
Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,0185	-0,309	-0,413	-3275	-0,104
Коефіцієнт фінансової стабільності	0,5	0,71	0,7	+0,21	-0,01
4. Показники ділової активності (α_4)					
Оборотність оборотних активів (в оборотах)	5,27	5,49	9,38	+0,22	+3,89
Оборотність запасів (у днях)	4,73	6,24	5,33	+1,51	-0,91
Оборотність дебіторської заборгованості (у днях)	49,99	49,05	25,35	-0,94	-23,7
Оборотність кредиторської заборгованості (у днях)	156,74	172,74	145,57	+16	-27,17
Оборотність власного капіталу (в оборотах)	6,24	4,33	4,55	-1,91	+0,22
5. Показники ефективності діяльності (α_5)					
Чиста рентабельність реалізованої продукції	12,5	9,02	10,9	-3,48	+1,88
Рентабельність активів	19,26	13,56	17,17	-5,7	+3,61
Рентабельність власного капіталу	58	33	42	-25	+9
Рентабельність основних засобів	54,61	32,83	49,07	-21,78	+16,24

Джерело: складено автором на основі [4; 5, с. 430]

Таблиця 2

Інтегральний показник фінансової безпеки ТОВ «Нова пошта» за 2021–2023 рр.

	2021	2022	2023
1. Показників майнового стану (Y1)1	1,319	1,081	1,098
2. Показники ліквідності (Y2)3	1,127	0,717	0,679
3. Показники фінансової стійкості (Y3)4	0,542	0,477	0,419
4. Показники ділової активності (Y4)2	2,451	2,204	3,299
5. Показники ефективності діяльності (Y5)5	6,541	4,216	5,430
Рівень фінансової безпеки			
<i>Фактичне значення</i>	11,985	8,694	10,925
<i>Граничне значення</i>	5	5	5
<i>Результуючий показник</i>	2,396	1,739	2,185

Джерело: складено автором на основі [4]

Таблиця 3

SWOT-аналіз діяльності ТОВ «Нова пошта»

		Внутрішні фактори	
		<i>Сильні сторони (+19)</i>	<i>Слабкі сторони (-12)</i>
Зовнішні		(+5) впровадження інновацій; (+3) висока впізнаваність бренду; (+4) високий рівень якості наданих послуг; (+3) налагоджена система відносин із партнерами; (+4) швидкість виконання замовлень, фулфілмент;	(-3) висока вартість послуг; (-2) низька кваліфікація обслуговуючого персоналу. (-4) відсутність прив'язаності до бренду, не налагоджена система заохочень для постійних клієнтів; (-3) недосконала асортиментна політика.
		<i>Сильні сторони (+19)</i>	<i>Загрози (-18)</i>
Фактори		(+5) збільшення діяльності на міжнародному поштово-маркетному ринку; (+4) запровадження новітніх технологій і автоматизації процесів на сортувальних складах; (+3) розширення асортименту послуг; (+3) стрімкий розвиток Інтернет-торгівлі. (+2) можливість залучення грантів, пільгових кредитів іноземних держав.	(-5) політична нестабільність, фінансово-економічна криза в країні; (-5) загроза знищення виробничих потужностей внаслідок воєнних дій; (-3) зростання цін на технології, енергоносії. (-3) зниження рівня купівельної спроможності клієнтів; (-2) дефіцит кваліфікованих працівників.

Джерело: складено автором на основі [7; 8]

Для оцінки фінансової діяльності підприємства важливо визначити його сильні та слабкі сторони, а також виявити потенційні загрози та можливості на основі SWOT-аналізу (табл. 3).

Таким чином, ТОВ «Нова пошта» завдяки своїм сильним сторонам цілком спроможне подолати загрози зовнішнього середовища, а використавши потенційні можливості зможе покращити негативні аспекти своєї внутрішньої діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. В умовах повномасштабної війни в Україні на фінансову стійкість кожного підприємства впливає багато негативних чинників. Основний із них — нестабільність зовнішнього

середовища, що вимагає грамотного фінансового управління та швидких реакцій на різні виклики, спричинені війною Росії проти України. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства сприятиме мінімізації та запобіганню загрозам як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, а також слугуватиме базою для прийняття рішень.

В подальших наукових дослідженнях доцільно сконцентрувати увагу на дослідженні механізму управління фінансовою стійкістю підприємства та визначення підходів до впровадження управлінських рішень на основі даних отриманих в результаті оцінки рівня фінансової безпеки підприємства.

Література

1. Ситник Н. С., Коваль-Ігнатишина В. М. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства (на прикладі Державного підприємства «Львівського науково-виробничого центру стандартизації, метрології та сертифікації»). *Молодий вчений*. 2022. № 5. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4770/4689> (дата звернення: 15.09.2024).
2. Ситник Н., Бацман І. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства (на прикладі підприємства ТЗОВ «Уні-плит»). *Галицький економічний вісник*. 2023. № 3 (82). URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1170.pdf> (дата звернення: 17.09.2024).
3. Ситник Н. С., Гукалюк А. В., Стасишин А. В., Слобода Л. Я. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2024. 680 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/OSTATOCNA-NA-SAYT-_21_05_11.pdf (дата звернення: 17.09.2024).
4. Фінансова звітність ТОВ «Нова пошта». URL: <https://novaposhta.ua/partners/id/11113> (дата звернення: 17.09.2024).
5. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. А. В. Стасишин та ін.; за заг. Ситник Н. С. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 845 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Finans_menedzhment28_11_3.pdf (дата звернення: 17.09.2024).
6. Ляхович О. О., Середюк О. С. Інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. *Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки»*. 2023. № 2 (102). URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/27700/1/Ve10211.pdf> (дата звернення: 19.09.2024).
7. Кушнір О. К., Криль О. В. Дослідження конкурентного середовища операторів поштового зв'язку. *Економіка і суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/788/755> (дата звернення: 21.09.2024).
8. Шушкова Ю. В., Штундер І. М., Лапінський С. С. Стан та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2023. № 12. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2694/2730> (дата звернення: 21.09.2024).

References

1. Sytnyk, N.S. and Koval'-Ihnatyshyna, V.M. (2022), "Assessment of the level of financial security of the enterprise (on the example of the State Enterprise "Lviv Research and Production Center of Standardization, Metrology and Certification)", *Molodyj vchenyj*, vol. 5. Retrieved from <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/4770/4689> [in Ukrainian].
2. Sytnyk, N. and Batsman, I. (2023), "Assessment of the level of financial security of the enterprise (on the example of LLC "Uniplyt")", *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, vol. 3, no. 82. Retrieved from <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/82/1170.pdf> [in Ukrainian].
3. Sytnyk, N.S. Hukalyuk, A.V. Stasyshyn, A.V. Sloboda, L.Ya. (2024), *Finansova bezpeka derzhavy* [Financial security of the state], LNU imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine. Retrieved from https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/05/OSTATOCNA-NA-SAYT-_21_05_11.pdf [in Ukrainian].
4. LLC "NEW POST" (2023), "Financial reporting". Retrieved from <https://novaposhta.ua/partners/id/11113> [in Ukrainian].
5. Sytnyk, N.S. Stasyshyn, A.V. Hukalyuk, A.F. Zahidna, O.R., Sych, O.A. Shushkova. Yu.V. (2020), *Finansovy menedzhment* [Financial management], LNU imeni Ivana Franka, Lviv, Ukraine. Retrieved from https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/11/Finans_menedzhment28_11_3.pdf [in Ukrainian].
6. Liakhovych, O.O. and Serediuk, O.S. (2023), "Integrated assessment of the level of financial security of the enterprise", *Visnyk NUVHP, Seriya "Ekonomichni nauky"*, vol. 2, no. 102. Retrieved from <https://ep3.nuwm.edu.ua/27700/1/Ve10211.pdf> [in Ukrainian].
7. Kushnir, O.K. and Kril', O.V. (2021), "Study of the competitive environment of postal operators", *Ekonomika i suspil'stvo*, vol. 32. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/788/755> [in Ukrainian].
8. Shushkova, Yu. V. Shtunder, I. M. and Lapins'kyj, S. S. (2023), "The state and prospects for the development of innovative activity in Ukraine", *Efektivna ekonomika*, vol. 12. Retrieved from <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/2694/2730> [in Ukrainian].